

Studentertale 2018

Kære studenter

Hvert år omkring Påske er jeg sammen med min familie inde at se Niels Hausgaard i Musikhuset. Det er ikke sikker I kender ham men han er en sanger og entertainer fra Nordjylland som i de sidste mange år har rejst rundt med en blanding af musik og snak. Og han er altid god for spidse og kritiske kommentarer om det der sker i Danmark. I år introducere han en sang om en ung mand fra Nordjylland, som det ikke var gået særligt godt i livet. Han sagde:

“Dem der går ud af skolen i dag er ikke rustet til livet og samfundet og kan i øvrigt heller ikke lide sig selv”

Det der med at I ikke er rustet til livet og samfundet har vi hørt før og det skal jeg nok vende tilbage til men den sidste del ramte mig lidt. Dét han siger dér er jo at de unge ikke har det godt.

Det fik mig til at tænke på jer og prøve at finde ud af hvad der ligger bagved sådan en bemærkning. Om hvad der er op og ned i det.

Institut for Folkesundhed laver hver 4. år en stor rapport om danskernes trivsel. Den seneste er fra 2017. Undersøgelsen har form af et spørgeskema, så det er altså den selvoplevede trivsel, der bliver beskrevet. Jeg har fundet lidt tal som beskriver jeres aldersgruppe, som i undersøgelsen er defineret som unge mellem 16 og 24 år, og det er faktisk nogle skræmmende tal:

36,3% af pigerne og 18,2% af drengene føler sig nervøse eller stressede

23,8% af pigerne og 12,9% af drengene har "ondt i livet" – en omskrivning af at man ikke føler at man har det mentalt godt.

Og endelig føler 10,3% af pigerne og 8,5% af drengene sig uønsket alene eller ensomme.

Alle disse procenter er i øvrigt blevet højere siden den forrige undersøgelse i 2013, så det går den forkerte vej.

Så der er måske noget sandhed i Hausgaards måde at sige det på "at de unge ikke kan lide sig selv"

Det er meget svært at pege på entydige årsager, men man kunne jo spørge de unge selv.

DR3 har her i foråret sendt en serie som hedder "*De Perfekte piger*" hvor 4 piger mødes og fortæller om deres liv og tanker. Via deres udsagn kan man få et indtryk af hvad de mener, der er årsagen til deres dårlige trivsel. De helt afgørende afspejler sig i titlen på programserien "*De perfekte piger*" for det er netop ønsket om hele tiden at være perfekt – at gøre det rigtige i enhver situation, der presse dem.

Her spiller de sociale medier en afgørende rolle. Én af pigerne – Amalie – siger:

"Der findes en facade Amalie og den rigtige Amalie og facade Amalie lever rigtigt meget på Instagram. Du skal have den perfekte krop, du skal bruge den perfekte make-up, du skal have lange ben, du skal barbere dine ben, du skal have perfekte øjenbryn."

Der er forsket og skrevet meget om de sociale mediers betydning for de unges trivsel og hverdag. Én af hovedpointerne er at de unge aldrig har fri – fordi de altid er på og aldrig er

helt sig selv - fordi de sociale mediers virkelighed er ligeså virkelig som den rigtige virkelighed— og dermed også lige så vigtig i den daglige tilværelse. Så Facade-Amalie er ligeså virkelig som den rigtige Amalie.

En amerikansk 13 årig pige siger i forbindelse med en undersøgelse af digitale unge:

"Vi kan lide vores telefoner mere, end vi kan lide ægte mennesker."

Det taler vel helt for sig selv om problemets omfang.

Én af de andre årsager til det pres som *"De Perfekte Piger"* nævner er skolen og de krav de unge møder her, som jo er rigtigt relevant at kigge tilbage på her på jeres sidste dag på Odder Gymnasium.

Pigerne fra udsendelsen siger bl.a.

"Man er vel som en aktie, at man er den værdi, som man tillægger sig selv eller som man kan opnå... og hvis du får høje karakterer, så får du noget mere værdi..."

En anden siger på et tidspunkt.

"Fuck samarbejde. Det handler om mig og om, hvordan jeg skal klare mig i fremtiden".

Pigerne er i øvrigt alle opmærksomme på de mekanismer, de er fanget i:

"Det er åndssvagt... jeg er rigtig sur over det... jeg bliver nødt til at have et højt snit, for det ville være dumt, hvis jeg stod og ikke kunne komme ind på det jeg gerne ville læse..."

På det punkt har vi på Odder Gymnasium forsøgt at bidrage til mindre fokus på præstationskulturen i gymnasiet ved simpelthen at fjerne karaktererne i læringsprocessen – forstået således at der nu kun gives karakterer i begrænset omfang ved tilbagelevering af skriftligt arbejde og ved bedømmelse af den løbende mundtlige præstation. Vi giver de lovpåligtige standpunktskarakterer og årskarakterer (vi er jo stadig en eksamensskole) men den løbende evaluering har nu primært form af formativ evaluering – altså hvad er lykkedes – hvilke delmål er opfyldt - hvad skal du arbejde videre med – osv. osv.

Det giver mulighed for at vi kan få en læringskultur ind i klasserne fremfor en præstationskultur, som pigerne i *"De perfekte piger"* giver udtryk for. Man lærer af at lave fejl – at bevæge sig ind i emner og problemstillinger man ikke kender i forvejen – med risiko for at det ikke lykkes. Det gør man kun i et trygt læringsmiljø hvor man ikke føler sig vurderet og målt hele tiden. Den amerikanske forsker Carol Dweck taler om at man skal fremme et Growth Mindset fremfor et Fixed Mindset. Man kan også sige at man skal turde træde ud af sin Comfort Zone. Så på den måde har vi forsøgt at give et lille men vigtigt bidrag til at fjerne fokus fra det perfekte – forstået som de perfekte karakterer.

Og Rane Willerslev – direktør for Nationalmuseet og en slags mediedarling for tiden siger i en kronik i Politiken i 2015.

»De seneste årtier har vi i Danmark opdyrket en korrekthetskultur, der gennemsyrrer hele skole- og uddannelsessystemet. Resultatet er en generation af 12-tals piger af både hankøn og hunkøn, der nu er på vej ind på universiteterne, og som kan give alle de korrekte svar på undervisernes spørgsmål. Men Danmark har sgu ikke brug for pæne 12-tals piger. Vi har brug for nogle skøre hjerner, der kan tænke vildt og skabe nybrud inden for forskningen og samfundslivet«.

Så ikke nok med at kravene om topkarakterer giver de unge en dårligere livskvalitet så er det faktisk heller ikke det som Danmark har brug for hvis vi skal lave nye og innovative løsninger.

Men hvorfor er det så kommet så vidt. Hvorfor er det endt med at skolen er med til at lægge et så stort pres på de unge at de får det dårligt af det, samtidig med at man i allerhøjeste grad kan sætte spørgsmålstegn ved om vi opnår det vi ønsker. Det korte svar er *Konkurrencestaten* – et begreb I garanteret kender fra undervisningen. Den har været styrende for de politiske beslutninger de sidste mange år - endda i en sådan grad at politikerne nu begynder at sætte spørgsmålstegn ved om det var det rigtige. Nys afgående uddannelses- og forsknings Søren Pind og undervisningsordfører for Venstre Annie Mathiesen siger til DR Nyheder 30. april i år:

”Vi har en forpligtigelse til at kigge på vores politik. Har den været medvirkende til, at de unge har fået ondt i livet? Vi har skabt et fantastisk velfærdssamfund. Gratis uddannelse og masser af tilbud. Alligevel er der flere ensomme. Flere der er afhængige af rusmidler og flere der skærer i sig selv.

Vi har et ansvar. Har vi gjort noget forkert? Er der noget, vi skal ændre på? Det kan godt være, at økonomien er fantastisk, men det er jo ikke et fantastisk samfund, når vi ser så mange unge mennesker være så ulykkelige. Vi har en forpligtigelse til at kigge på det.”

I vores higen efter at klare os godt i PISA undersøgelserne og i vores ønske om at kunne klare sig i den internationale konkurrence har vi fokuseret på præstation og resultater som kan give økonomisk vækst på den korte bane fremfor fokus på evne til at kunne klare sig som menneske og samfundsborger.

Tag ikke fejl af at vi er på Odder Gymnasium meget optaget af at det går jer godt videre i uddannelsessystemet og senere på arbejdsmarkedet. Den her studenterårgang har igen scoret et meget højt gennemsnit til eksamen og I vil sikkert – som de tidligere årgange – have en overgangsprocent til videregående uddannelse på over 75 om et par års tid. På den måde vil I komme til at indfri konkurrencestatens forventninger til jer. Det er en væsentlig del af gymnasiets formål og giver jer et fint grundlag for at kunne få en materiel velfunderet og tryk tilværelse. Og heldigvis kommer I jo ud i et arbejdsmarked hvor krisen er drevet over og der vil være brug for jer. Så langt så godt.

Men vi har også haft til formål og forsøgt at ruste jer til det gode liv. Vi har lagt vægt på at I skal være nysgerrige og kritiske. At have lyst til at lære mere og at bevæge jer derud hvor det engang imellem kan være svært og uoverskueligt. Vi har lært jer at arbejde sammen i klassen og i grupper fordi samarbejde ofte giver bedre resultater og større tilfredsstillelse. Og vi har lært jer at kunne stå selv – at have selvtillid og handlekraft – således I kan få kontrol over jeres eget liv og jeres egne beslutninger.

For os hænger læring og trivsel uløseligt sammen. Derfor har vi bestræbt os på at skabe en god skolehverdag og et godt læringsmiljø, hvor man både bliver udfordret og hvor det er i orden at eksperimentere og en gang imellem begå fejl. Alt sammen i en atmosfære af tryghed og nysgerrighed.

Det er jo i virkeligheden det dannelse handler om. At tilegne sig den nødvendige viden og færdigheder til at klare sig i uddannelse og job men også at få redskaber til at håndtere livet. Sådan at vi kan begynde at vende udviklingen i de dystre tal om de unges trivsel.

Det er i virkeligheden ikke nyt. Én af oplysningstidens store filosoffer Immanuel Kant formulerer allerede i 1784 i en slags programerklæring for hele oplysningstanken

Oplysning er menneskets udgang af dets selvforskyldte umyndighed. Umyndighed er manglen på evne til at betjene sig af sin forstand uden en andens ledelse. Selvforskyldt er denne umyndighed, når årsagen til den ikke ligger i forstandens mangler, men i manglende beslutsomhed og mod til at betjene sig af den uden en andens ledelse. Sapere Aude! (vov at være vis) Hav mod til at betjene dig af din egen forstand, er altså oplysningens valgsprog."

Mennesket skal have viden eller forstand men skal også have selvstændig myndighed til at bruge den. Man har nærmest pligt til at udøve denne myndighed – eller med lidt mere moderne ord at kunne tage kontrol over sit eget liv – at kunne træde i karakter som individ.

Og så var der jo én af de perfekte pigers ytring om "*Fuck samarbejdet...*" Ved siden af at kunne fungere som individ er der også hensynet til samarbejdet og fællesskabet. Og her er der måske også mulighed for at kunne få en bedre tilværelse og et bedre liv. Pointen i udsendelserne om "*De Perfekte Piger*" er at de fire piger ved at snakke om problemerne og støtte hinanden i den enkeltes mål gradvis får det bedre og bliver i stand til at acceptere sig selv, som de er og ikke nødvendigvis perfekte hele tiden.

For at understrege nødvendigheden af samarbejde får I lige – her til slut – et citat fra én af USA's store præsidenter – nemlig Franklin D. Roosevelt, som var præsident under 2. verdenskrig. Han siger:

"Competition has been shown to be useful up to a certain point and no further, but cooperation, which is the thing we must strive for today, begins where competition leaves off."

Så mit håb er når I nu forlader skolen *at I både er blevet rustet til livet og samfundet og også kan lide jer selv* – for nu at vende tilbage til Hausgaards ord.

Og med de ord dimitterer jeg jer som studenter fra Odder Gymnasium 2018.

Tillykke med eksamen

29. juni 2018.
Lars Bluhme.
Rektor.